

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 134).

Zondag 28 Juli 1895. N°. 918.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Blijven van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertentiën aan den Uitgever J. A. WORMSER, Bureau N. Z. Voorburgwal 44, te Amsterdam. Inzendingen die later dan Dinsdag's namiddags te 12 uren worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden f 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent. Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam. Advertentiën: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elke regel meer 15 Cent. Aanvragen en vermelding van lievelingen en Verslagen van Vereenigingen 10 Ct. p. regel.

„Die nu Gods volk zijt.”

Gij die eertijds geen volk waart, maar nu Gods volk zijt; die eertijds niet ontfermd waart, maar nu ontfermd zijt geworden. 1 Petr. 2: 10.

Geen woord, geen naam, geen klank was in de onderwijzing onzes Heeren gemeenamer, dan zijn roepen van en zijn roepen voor het Koninkrijk der hemelen.

Reeds de Dooper had er op voorbereid, dat het zoo zijn zou. „Bekeert u,” zoo werd elk morgen opnieuw zijn roepen in de woestijn of zijn roepen aan de oevers van de Jordaan vernomen. „Bekeert u, want het Koninkrijk der hemelen is nabij gekomen.”

En nauwelijks is Messias zelf opgetreden, of van zijn heraut neemt hij terstond de roepstem over, en opent de reeks zijner zaligsprekingen met het zoo aandoenlijk woord: „Zalig zijn de armen van geest, want hunner is het Koninkrijk der hemelen.”

En eenmaal op zijn heilige lippen genomen, is die zalige klank van Jezus lippen niet af.

Reeds in diezelfde berge dringt Jezus het telkens weer naar den voorgrond.

„Zalig zijn ze, die vervolgd worden om der gerechtigheid wil, want hunner is het Koninkrijk der hemelen.”

„Tenzij uw gerechtigheid overvloediger worde dan die der Farizeeën, gij zult in het Koninkrijk der hemelen geen plaats hebben.” „Wie mijn geboden zal geleerd en gedaan hebben, zal groot genaamd worden in het Koninkrijk der hemelen.”

In het „Onze Vader” is reeds de tweede bede: „Uw Koninkrijk kome.”

Daarom heet het al verder: „Zoekt eerst het Koninkrijk Gods, en al deze dingen zullen u toegevoegd worden.”

Of ook: „Niet een iegelijk die zegt: Heere, Heere, zal ingaan in het Koninkrijk der hemelen.”

En aanstonds weer na de berge: „Ik zeg u, dat velen zullen komen van Oosten en Westen, en zullen tot Abraham en Isaak en Jacob aanzitten in het Koninkrijk der hemelen.”

En zoo gaat het dan voort, al Jezus' redenen, al zijn gelijkenissen, al zijn twistgesprekken door, tegenover vriend en tegenover vijand, in engeren kring of als de schare zich verdringt, altoos weer dat ene Koninkrijk der hemelen, tot hij zelf in het eind getuigt, hoe dit evangelie des Koninkrijks bestemd is, om in de gehele wereld gepredikt te worden, allen volken tot een getuigenis.

Vindt ge nu in die mate, op zoo alles beheerschende wijze, de prediking van dit Koninkrijk der hemelen in de prediking der heilige apostelen, en straks in het getuigenis der Kerk terug?

Stellig niet.

Eer mag men zeggen, dat eerst in onze dagen, nu de afval zoo verontwaardigende evenredigheden aannam, dat veel en altoos spreken over het Koninkrijk der hemelen juist bij hen is teruggekeerd, die met de eeuwenoude belijdenis der Kerk van Christus gebroken hebben.

Voor al de jongste nieuwe leer, die onder Ritschl's naam uit Duitsland ook ons land binnentog, en die feitelijk met heel onze Christelijke belijdenis brak, loopt van dat Koninkrijk der hemelen schier over.

Geen overdrijving, maar een onomstootelijk feit is het dan ook, dat hoe verder in onze eeuw de moderne leugenprofeten van ons eeuwig Evangelie afweken, ze over dat Koninkrijk der hemelen te onuitputtelijker waren.

In dat ene woord lag al hun wijsheid besloten, en als ge bij hun wijsheid maar zweren wildet, school in dien éénen klank al ons heil.

Verbaast u dit?

En maakt het op u den indruk, alsof er onzerzijds dan toch iets van Jezus' goddelijk onderwijs is prijsgegeven; ja, dringt zich onwillkeurig de gedachte aan u op, of die moderne profeten dan toch niet een deel vergeten waarheid verkondigen?

Maar hoe dan met de apostelen des Heeren?

Noch bij Petrus, noch bij Jacobus, noch bij Johannes, noch bij Paulus vindt ge ook maar in de eerste verte dat altoos weer op den voorgrond stellen van het Koninkrijk der hemelen terug.

Het is zoo, ze zwijgen er niet geheel van. Maar toch, lees de redenen van Petrus en van Paulus in de Handelingen, lees en herlees de apostolische geschriften, en niet dan met moeite vindt ge een zeer enkel maal de uitdrukking, het woord, den term zelf van Koninkrijk der hemelen terug.

Waarom ligt dit nu? Begon dan bij hen reeds de afval? Was de indruk van Jezus' prediking bij hen reeds uitgelezen? Zullen de wijzen dezer eeuw moeten opstaan, om Jezus' uitverkoren jongeren, om de dragers van zijn Woord, om zijn getuigen tot aan het einde der aarde te zetten?

Toch moet er voor dit schijnbaar tegenstrijdige één oplossing wezen. En is die er niet?

Of zeg zelf, in een stil, Christelijk huisgezin, hoort ge daar elken morgen en elken avond verhandelen van de mysterien, die God in het huwelijk besloot, van het verheven karakter dat in het vaderschap, van het zalige dat in de moederliefde ligt?

Maar immers die namen, die alomvattende klanken worden er nauwelijks genoemd, doch in steer daarvan is heel het leven vervuld van de toepassing, van de toelichting, van de uitwerking der heilige krachten, die in die schoone mysterien besloten liggen.

En zoo nu ook was het hier, toen de apostelen aan het woord kwamen.

Zij zijn in dat Koninkrijk der hemelen ingegaan, ze hebben er de zaligheid van genoten, ze hebben er de mysterien van doorgrond, en nu, wel verre van koud en oppervlakkig aan dat woord, aan dien klank te blijven hangen, geven zij in hun geschriften er ons de uitwerking, de toepassing, de volle genieting van.

Onze moderne profeten blijven aan den klank hangen, om er van te maken wat hun lust.

Ze dwejen met een rijk van waarheid,

met een rijk van idealen, met een rijk van hoogere krachten, en dit vage, algemeene begrip prediken ze u dan, als met het „Koninkrijk der hemelen” eensluidend.

Maar zoo oppervlakkig, zoo zinloos en zinledig gingen Jezus' apostelen niet te werk. Hen beheerschte de Heilige Geest, die in alle waarheid leidt, en daarom hebben zij, in Jezus' naam, al den inhoud, al de kracht, al den rijkdom die in dit „Koninkrijk der hemelen” lag, ontvouwd, ontplooid en uitgewerkt.

Een Koninkrijk sprak voor hen niet slechts van een rijk, maar ook van een Koning, en daarom hebben ze u dien Koning van het Goderijk in al zijn majesteit geteekend.

Die Koning moest koninklijke rechten oefenen, en daarom hebben ze u u voelbaar gemaakt, hoe die Koning van God den Vader zijn kroon ontving en u door zijn eigen bloed gekocht had.

Dat Koninkrijk der hemelen was uit den hemel, op aarde en toch voor den hemel, en daarom hebben ze u den strijd geteekend, die tusschen die rijk van Jezus en het rijk van Satan tot op den bodem van uw eigen hart moest gestreden worden.

Uit den hemel, en daarom hebben ze u de erfenisse der heiligen in het licht ontsloten, als eens in die hemelen dat volle Koninkrijk zou ingaan.

Die Koning stelt de wet en oordeelt naar die wet, en daarom hebben ze u het Woord van dien Koning u op de ziele gebonden, en den schrik voor zijn oordeel u in het hart geworpen.

En, wat alles in zich sluit, een koning heeft onderdanen, geen koninkrijk bestaat zonder een volk, waarvoor die koning in majesteit heerscht, en daarom hebben Jezus' apostelen dat machtige denkbeeld van het Koninkrijk voor u omgezet in de praktische belijdenis, dat de Heere een „verkegen volk” op aarde had, en dat er de eere Gods aan hing, dat „het volk” zich in de wereld vertoonde, zich aan de wereld als zijn volk openbaren zou, en in de wetenschap van zijn volk te zijn, al den rijkdom van dat Koninkrijk der hemelen verwezenlijken zou.

En hier nu ontwaart ge de tegenstelling. Die moderne leugenprofeten zijn niet uitgeleerd over den „schoonen klank van het Koninkrijk der hemelen. Daar dwejen ze met. Die is hun één en alles.

Maar spreekt ge hun van onderdanen van dien Koning in dat rijk, van het gebod en het oordeel van dien Koning, van zijn heerschappij en machtsoelening, dan is er niet één meer die luistert; en gaat ge zoo ver van te gewagen van een volk Gods op aarde, of van met den apostel tot de geloovigen te zeggen: „Gods volk zijt gij, dan bestraffen ze dit uw zeggen als euvelen overmoed, en worden om uw spreken van het volk Gods op aarde, letterlijk bitter.

Bij hen niets dan de ijdele, vage, holle klank, bij de apostelen des Heeren de volle rijke toepassing en uitwerking.

Natuurlijk, Jezus als de Koning sprak minder van het volk, maar van het Koninkrijk. Wij daarentegen, omdat we aan dien Koning als zijn onderdanen onderworpen zijn, gevoelen de kracht der zake eerst recht,

als we er onze hoogste eere in stellen, tot zijn volk gerekend te worden.

Het zijn dan ook met name de Gereformeerden, die deze apostolische waarheid herstellend hebben.

De mystiek-Roomsche vroomheid spreekt veel van de Kerk, van tot het „volk Gods” te behooren, o, zoo weinig.

Luther kende die heerlijkheid nog, maar bij zijn geesteskinderen ging deze rijke gedachte al meer teloor.

Ook de Methodist en de Ethische gewaagt er hoogst zelden van, en is zelfs bang, om het moedig en volgemeend uit te spreken, dat zij die gelooven, het volk des Heeren zijn.

Bijna alleen Calvijn greep ook deze apostolische gedachte zoo ten volle aan, en durst ze zoo moedig te verwerkelijken, dat nu nog, na drie eeuwen, onder ons Calvinisten die gedachte leeft, bezielt en spreken de betekenissen heeft.

Natuurlijk met een schaduwzijde. Ge kunt niet in het volle licht der waarheid gaan staan, of de schaduw wordt vanzelf geworpen. Waar de belijdenis is komt de hypocriet. Alleen op den akker der vroomheid groeit het onkruid van het Farizeïsme. Zoo nu ook hier.

Waar dit denkbeeld van tot het volk Gods te behooren nog leeft en krachtig werkt, ligt de geestelijke hoogmoed aan de deur van het hart op de loer.

Een volk Gods, niet om als trouwe onderdanen den Koning te dienen, maar om eigen naam groot te maken.

Toch versagen we daarom niet, en geven de schoone, de bezielende gedachte van tot het volk van God te behooren niet prijs.

Uit die gedachte leven we.

Daar werkt onze roeping in.

Een gansch ongemeene, saamsbindende kracht wordt ons uit die heerlijk gedachte geboren.

En waar Satan ons ook deze rijke gedachte tot zonde wil maken, daar rijst ons ontnoedig smeekgebed op tot Hem, die ons met zijn bloed gekocht heeft, of Hij als onze Koning, ons zijne onderdanen voor het vallen in dien strik van Satan bewaren wil.

Uit de Pers.

Namen we verleden week een schrijven van Ds. Fernhout uit de *Utr. Kerkbode* op, waarin over den Zondagsarbeid werd gesproken, thans moge hier een woord van Ds. Feringa uit de *Zuidh. Kerkbode* volgen, dat over de Classicale Zondagsdagen handelt.

Ds. Feringa dan schrijft:

Onder de verblijdende teekenen van onloochenbaar toenemende belangstelling in de Zending onder kerken onder Heidenen en Mohammedanen behoort ook de in het oorspronkelijke Zondagsdag, het aantal Classicale en Provinciale Zondagsdagen. Tegen enkele in vroeger jaren (bijv. elk jaar in Noord-Brabant en Limburg), en waar vaak deze Zending nog meer (bijv. te Harting) een van de vele punten ter behandeling was, vindt men nu bijna elke maand verslag van een of anderen Zondagsdag in de kerkelijke bladen.

Een tweede gunstig teken is voorzeker, dat daarbij steeds meer door de kerken samenwerking en voorlichting van de door haar in Generale Synode benoemde Deputaten wordt gezocht. Zoo werden genoodigd: Ds. Van der Valk in Goes, Ds. Don-

ner in 's Gravenhage, Ds. Bouma in Middelburg, Ds. Van Haeringen in 's Hertogenbosch, Ds. Lion Cachet, Ds. Lindeboom, Ds. Feringa en anderen weer elders. Bewijs, dat het der kerken met haar belangstelling ernst gaat worden, en dat zij den arbeid voor hare Deputaten willen mogelijk maken, door met hem in steeds nauwer verbinding te zijn.

Een derde gunstig teken mag wel genoemd worden, dat deze Zondagsdagen niet tot een deel van het land beperkt blijven. Uit de laatste maanden, maar eenige uitzonderende, noemen wij u den Helder, Sneek, 's Gravenhage, Bolsward, Kollum, (terwijl te Winschoten over de vraag is gesproken, maar eerst eenige voorbereiding gewenscht), Gova, Dinteloord, Middelburg, (een voorstel te Zwolle), Zeist, Alkmaar, 's Hertogenbosch.

Alroo in een van de tien Provincien zulke dagen gehouden. En in twee vorstendommen ernstig behandeld. Terwijl de gemeentelijke Zondagsdag te Arnhem het Zondagsfeest te Grooten- en Klein- en de voorgenomen Zondagsdag te Nijkerk maken, dat Gelderland waarlijk niet achteraan komt, en het getal Provincien dus klimt tot zeven (of negen). Alleen van Drenthe is (mogelijk door vergissing onzerzijds) ons in deze niet bekend.

Just deze algemeene deelneming en overstemming maken wenschelijk, dat de vraag der inrichting van zondagse Zondagsdagen of Zondagsconferentien eens nader onderzocht worde.

Sommige van deze vergaderingen toch zijn alleen voor hare stichtende en adviseerende leden toegankelijk; sommige geheel publiek. En al naar de samenstelling der vergadering is, is ook de indruk door de behandelde punten gegeven verschillend. En ook weer verschillend het antwoord op de vraag: Welke onderwerpen in bespreking moeten komen, of het referaten of toespraken moeten zijn, of er debat bij te voeren is, en hoe ver men met het debatteren en met het vragen en geven van inlichtingen moet gaan.

Nu wordt uiteraard de inrichting van zulke Zondagsdagen verschillend geregeld al naar men zich het doel daarvan verschillend voorstelt. De vraag is dus: Welk doel men wel voornamelijk bij deze dagen beoogt moet.

In het algemeen natuurlijk: De belangstelling in de Zending wekken of versterken, opdat er gebed en in woord medeleven, gave en overgave medewerking voorkome in steeds wijder kring. De tijd moet komen, dat men zich geen belijding lid van een der Gereformeerde kerken in Nederland kan denken, die niet aan de Zending dezer kerken onder Heidenen en Mohammedanen medewerkt. Verstaan en beleeft moet worden wat maar al te lang vergeten is, dat elk gedoopte reeds krachtens dien doop en voorts bovendien krachtens zoo menig direct bevel des Heeren, verplicht is de zaak der Zending ter harte te nemen in het verband, waarin die gedoopte door den Koning der kerken in zijn slagorden is geplaatst. Alleen: zoo komt Jesaja 49 vers 6 tot zijn recht, dat onze consciëntien er niet met zware schuld van verzuim door gedrukt worden.

Maar hoe wordt nu dit algemeene doel het best bereikt?

En bij het overwegen dezer vraag, komt het ons voor, dat op de hier en daar gevolgde wijze van inrichting wel eenige aanmerking te maken is. In menigen kring toch meent men, dat het dragen van zulke een Zondagsdag ligt in het opgevoelde steunen van een groot aantal hoorders. Verre zij van ons, dat niet op hoogen prijs te stellen. Maar de vraag rijst dan toch of dit doel niet minstens evenveel bereikt wordt door een *klassiek* Zondagsdag of een *Zondagsdag* in een kerk. Vraag en verberg nu maar diezelfde overtuiging, die men nu voor een alomvattende Classicale of Provinciale Zondagsdag beoogt, dan zal de uitkomst vermoedelijk beter zijn dan thans, nu zij wel eens eenige teleurstelling oplevert. De keus der onderwerpen, de wijze der behandeling, de bepaling van tijd en duur der vergadering, de aard der gevraagde of gegeven inlichtingen — 't zou dan alles meer in overeenstemming zijn met de behoeften van de plaats en de omringende kerken.

Nu echter zoekt men vaak te zeer theoretische onderwerpen in zulke een kring behandeld te krijgen, of zoekt vragen en inlichtingen, die voor beantwoording niet vatbaar zijn in zulke een samenkomst, waar zooveel niet op de hoogte zijn, en daarbij niet tot ambtelijke behandeling van zons zoo teere en ingewikkelde vragen gereopen of be-

De Martelaren.

CXCIV.

WILLIAM THORPE.

Onder de leerlingen van John Wicliffe, die om den naam des Heeren gedood werden, moet vooral William Thorpe genoemd worden. Omtrent zijne jeugd melden ons de boeken der martelaren weinig. Slechts is ons bekend, dat zijne ouders er zeer opgesteld waren, dat hij priester zou worden. Hemzelf stond dit tegen. Toen hij eindelijk aan den wensch zijner ouders toef, was het onder voorwaarde, dat hij zich zou mogen stellen onder de leiding van de godzaligste geestelijken en geleerden. Dit werd hem toegestaan. Daarom verbond hij zich aan John Wicliffe en studeerde te Oxford. Hij werd een geleerd man, leefde godzalig en eenvoudig en verkondigde het Evangelie met grooten ijver.

Dit verdoot Thomas Arundel, aartsbischop van Canterbury van 1353-1413. Deze toch, een man van aanzienlijke familie, die spoedig tot de hoogste kerkelijke bedieningen in het pausdom kwam, was een hevig vervolger der Wicliffieten, stelde voorts een inquisitie-rechtbank te Oxford in, en verdeelde het verbanden van ketteren. Nauwelijks had hij van Thorpe's zuivere prediking gehoord, of hij nam hem te Londen gevangen in den jaer 1397. Kort daarop viel echter de kerkvromt in ongenade bij koning Richard II, en werd hij van hooft verzaad werd beschuldigd, verbanen. Hieraan dankte Thorpe zijne bevrijding door Robrecht Braybroke, bisschop van Londen.

Daarop zette de martelaar zijn taak voort en predikte het Evangelie, vooral in het noorden des lands, totdat hij wederom te Shrewsbury in het graatschap Salop of Shrop

werd gevangen genomen. Na eenigen tijd in den kerker van Saltwood doorgebracht te hebben, werd hij in de maand Augustus van het jaar 1407 voor Thomas Arundel gebracht. Deze was toen wed aartsbischop van Canterbury. Slechts twee jaren had de koninklijke ongenade geduurd; daarna was hij niet alleen in zijn oude ambt hersteld, maar bovendien legat des pausen en kanselier van Engeland, de hoogste betrekking van geheel dit koninkrijk geworden.

De aartsbischop liet, eer hij Thorpe begon te onderwerpen, alle leken heengaan en hield slechts eenen geestelijke uit Londen en twee geleerden bij zich.

Daarop eischte hij, dat de martelaar een eed zou doen op het Evangelie, dat hij aan de geboden van Rome's kerk zou gehoorzamen. Thorpe zeide, dat hij hierin een bewijs zag, dat de kerkvromt hem voor eenen ketter hield. Hij verzocht hem dus zijne geloofsbelijdenis te mogen doen hooren. Toen dit verzoek was toegestaan, sprak hij de 12 geloofsartikelen uit, daaraan telkens een korte verklaring toevoegende. Bij het artikel over de kerk verklaarde hij zich bereid, zich te onderwerpen aan de kerk van Christus, die vleesch van zijn vleesch en been van zijn beenderen is. Hij eindigde niet te zeggen, dat hij bereid was, elke dwaling te herroepen, die hij mocht belijden, mits zij hem als zondig uit de Schrift werd bewezen. Eenen eed te doen op het boek, dat hem voortgehouden was, achtte hij in strijd met het Woord Gods, dat elken anderen eed verbood dan bij den Almachtige. De aartsbischop drong den eed op het Evangelie, dat het Woord Gods is, aan, en wilde, dat hij de dwaling der Lothards afwerpen zou, en beloven al de ketteren aan te geven, welke hem bekend waren. Nog eens weigerde de martelaar dit, beweerde, dat hij geen verrader wilde zijn als Judas.

„Gij zijt een verharde booswicht,” voegde hem Arundel toe. „De duivel heeft zoo uwe zinnen beneveld, dat gij de waarheid niet kunt kennen, noch de genade, die wij u aanbieden.” Ondanks deze harde woorden bleef Thorpe kalm en beraden bij zijne belijdenis. Hij wist, zoo erkende hij, dat de macht van Rome groot en verschrikkelijk was.

Mannen als Bughouth, Hereford, Turvey en de Repington, die eens ijverige verkondigers der waarheid waren geweest, hadden dien macht gevoeld en waren voor haar bereken. Het lokas van hooge kerkelijke bedieningen was voor de meesten hunner noodlottig geweest. Arundel achtte de genoemde mannen wijs, doch Thorpe heette dit ene wijsheid der wereld, die dwaasheid voor God is.

Verbitterd door den tegenstand, dien hij van den martelaar ondervond, gaf de aartsbischop na het bovengenoemde gesprek een teeken aan eenen der priesters en vroeg hem, om de uit Shrewsbury opgezonden acte, waarin de ketterijen van Thorpe waren opgesomd. De geestelijke las haar met luider stemme voor: „Den 3den Zondag na Paschen 1407, kwam William Thorpe in Salop aan en leerde daar openlijk in de kerk van St-Cedde de volgende leestellingen:

- 1 dat het brood in het sacrament des altaars na de consecratie brood blijft.
- 2 dat men geen beelden behoort te aanbidden.
- 3 dat men geen bedevaarten behoort te doen.
- 4 dat de priesters geen recht hebben zich de tienden toe te eigenen.
- 5 dat het niet geoorloofd is te zweeren!

Na de lezing dezer beschuldiging verklaarde Thorpe, dat hij, noch in het openbaar noch in het particulier, zoo gesproken had. De aartsbischop hield vol, dat hij meer geloof hechtte aan de getuigenissen, hem uit Salop gezonden, dan aan die van den martelaar.

Daarop begon het onderzoek naar de verschillende punten, die in de aanklacht vermeld. Aangaande het eerste punt zeide Thorpe: „Terwijl ik op den stoel stond en predikte, klom de schel van de mis. Toen liep het volk te hoop en verlieten velen de predikatie. Toen heb ik mijne hoorders toegesproken en gezegd: „Broeders in Christus, die levende kracht des sacraments, die in het geloof bestaat is immers veel krachtiger, dan wat men met de oogen alleen ziet. Daarom moet gij veeleer hier blijven en naar de zaligmakende prediking van het Evangelie luisteren!” Toen hem de aartsbischop vroeg, wat hij dan van het brood in het Avondmaal oordeelde, beriep hij zich op den

Apostel Paulus en Augustinus, dat wat men in dit sacrament geniet brood is; maar wat men daardoor geniet niet waar gelooft, het waarachtige lichaam des Heeren Christus is.

Betreffende de beeldenverering zeide hij, dat men die niet kon handhaven zonder groote afgoderij en godslastering. God wil in geest en in waarheid gediend worden. Van de bedevaarten was zijn gevoelen, dat alle kinderen Gods vooral tweemaal bedevaarten moesten zoeken, n.m. die om het Woord Gods te hooren en die om de werken der liefde jegens alle nooddriftigen te beoefenen. Ook tegen de orgels in de kerken voor Thorpe uit. Met een beroep op de uitdrijving der pijpers uit de woning van Jairus, wiens dochtertje gestorven was, beweerde hij, dat het orgelspel het vleesch streelde en van de geestelijke genieting des Woords Gods afleidde.

De gelovigen tienden der priesters noemde hij oudtestamenteel. Vrijwillige gaven zou het volk geven aan hen, die het Woord Gods predikten.

Nadat nog over andere punten z. a. den eed gesproken was, verklaarde de aartsbischop, dat Thorpe een onverbeterlijke ketter was, die hard behandeld moest worden.

Toch werden nog pogingen aangewend, om den martelaar tot herroepen te bewegen. Bedreiging noch belofte hadden enigen invloed op hem.

Toen werd hij weggevoerd en in een onreine cel gebracht. Daar verblijde hij zich, dat hij waarlijk geacht was, om voor den naam des Heeren smaadheid te lijden.

Na een trefend gebed, maakte hij zijn testament. Toen beval hij zijne ziel den Heere, en gaf zijn lichaam sijnen beulen over, om het te pijnigen, zooals zij wilden.

Sommigen zeggen, dat hij daarop verbrand is, anderen daarentegen beweren, dat men hem van honger had laten ontkomen in de gevangenis. Hoe dit echter zij, dit staat vast, dat Thorpe martelaar werd voor den naam en de zaak des Heeren en in zijn sterven Hem verhoerlijkte, die hem gekocht had met Zijn bloed.

DE GAAY FORTMAN

voegd. De Zendingen van Ds. J. van Haeringen heeft dit nog onlangs op de Provinciale Zendingen-conferentie te 's Hertogenbosch, door menigvuldig onzer lezers bijgewoond, zoo onwederprekelijk aangehouden.

En laat men nu al deze onderwerpen en vragen buiten behandeling, dan vervalt men weer in een even bedenkelijk euvell. Want dan worden de kerkelijke vergaderingen niet rijp voor de belangrijke beslissingen, die toch ten slotte door haar moeten genomen worden, roddel rapport, arbeid en mandaat harer Deputaten tot de Zending en harer Zendingen in behandeling komt voor — en op haar samenkomsten in Generale Synode.

Den blijft de volkomen ongegronde klacht over het gebrek aan openhartigheid harer Deputaten. Dan vermindert de samenwerking, die zoo goed voortvloeit, en lijdt geheel de arbeid schade.

Ons zij daarom vergund in overweging te geven, of men niet minstens eenmaal per jaar aan elke Classicale of Provinciale vergadering zou verbinden een Classicale of Provinciale Conferentie onbevoegd tot het nemen van besluiten; maar alleen ter voorlichting en tot onderzoek, ALLEEN toegankelijk voor de stemhebbende leden en adviseerende leden deser „meerdere vergadering“ en voor de door hen geleidende bijzondere ambtsdragers, waarin de theoretische vragen besproken en alle vragen om begeerde inlichtingen aangaande de Zendingenpraktijk gedaan konden worden, liefst — indien mogelijk — in bijzijn of onder medewerking van een of meer der Zendingen-Deputaten.

Of men dan niet gevoelig hieraan verbinden zou een hierop volgende openbare bijeenkomst der Conferentie, waarop meer in den vorm van een ure des gebeds, of — waar de samenroepende kerk dit mocht adviseren — in debat over meer praktische vragen van de Zending in het algemeen, of van bepaalde mededeelingen de aanwezigen werden ingelicht.

En of men nu op het besluiten deel der Conferentie den meesten nadruk zou leggen, overwegende, dat de zaak der Zending in de Gemeenten bovenal door de kerkeraden (en daarin in het bijzonder de Bedienaren des Woords) moet worden bekend gemaakt, en men dus door deze voor te lichten en door dat deze onderzoeken en zich oeffenen, ten slotte het beste alleen bereikt.

Officiële Berichten.

Met verkorting uit het Kerkblad van 26 Juli 1895.

De Classis Almkerk, 3 Juli 1895 te Nieuwendijk gehouden.

Sleewijk rapporteert over den arbeid te Woudrichem. Met dank aan den Heere werd mededeeld, dat een gift van f 300 van een broeder te Giessendam voor deze zaak was ingekomen.

Wordt besloten voort te gaan met prediking des Woords door de verschillende predikanten en met persoonlijke bewerking door de kerk van Sleewijk.

Het voorstel van Werkendam B om den visitatoren op te dragen bij de visitatie eventueel in te brengen klachten aan te hooren en te helpen wegnemen, vindt slechts den steun van 5 afgevaardigden.

Acta van de Classis Franeker.

De kerk van Midland vraagt, of zij het bedanken van een zuster voor het lidmaatchap der kerk mag inwilligen. Waarop de Classis, na gehoorde toelichting, bevestigend antwoordt.

Het voorstel van de kerk Harlingen B: „de Classis welke op, om bij hulpbehoefte van de kerk van Harlingen B: te handelen“, welke voorstel was ingediend naar aanleiding van de circulaire van de kerk van Tzummarum, beantwoordt de Classis aldus: „de regel, door de kerk van Harlingen B herinnerd, is goed, maar de kerk van Tzummarum verkeert in een bijzonder geval“.

De Classis Arnhem, op Woensdag 9 Juli 1895.

Dr. Wagenaar bespreekt het voorstel: „De Classis overweegt, of niet door haar iets kan gedaan worden in 't belang der kerkelijke Zending“, waarna met algemeene stemmen besloten wordt nog dit jaar een Classicale Zendingdag te houden te Ede. Als commissie daarvoor treden op: Ds. de Jong, Ds. de Gooijer, Dr. Wagenaar en br. van den Brink, terwijl de kerkeraad van Ede wordt uitgenodigd een plaatselijke commissie te benoemen.

Aan den kerkeraad van Ede wordt advies gegeven omtrent een af te geven attestatie.

Kort verslag der Provinciale Synode van Overijssel, gehouden te Deemsvaart 26 en 27 Juni '95.

Het voorstel van Deventer, ter vorige Synode aangehouden, dat er voortaan niet meer dan vier of hoogstens zes professoren, om de helft van de Theol. School en Vrije Universiteit, als praeadvisoren ter Generale Synode zullen worden uitgenodigd, wordt verworpen.

Het voorstel der Classis Zwolle: de Synode besluite, dat er bij vernieuwing van Provinciale Zendingen gehouden worden, wordt aangenomen. Bij stemming worden de B.B. Ds. J. Hesseis, Ds. L. M. A. Scheps en Ds. J. J. Westerbeek van Eerten, benevens de Ouderlingen J. Kolkert en D. J. van der Vegt, aangehouden, om deze zaak te regelen.

Het voorstel der Classis Deventer: de Synode besluite tot een krachtiger vertegenwoordiging van elke Classis, wordt na eenige discussie aangenomen; met dien verstande, dat elke Classis drie predikanten en drie ouderlingen ter Prov. Synode deputeert.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Curatoren-Vergadering.

(Slot.)

Tweentwintig studenten (een wenschte nog geen examen te doen en één was dit jaar niet ingeschreven) — en één broeder van buiten — hadden zich voor dit examen B. aangegeven.

Na afloop van het onderzoek werden Woensdagavond tot den Heiligen Dienst beroepbaar verklaard de volgende heeren:

G. J. D. Aalders, adres te Kampen;	C. J. Bos, » » Kampen;
W. Bouwman, » » Nieuwe-Pekela.	W. A. Dekker, » » Middelburg.
F. Diemer, » » Oldshove (Gron.);	A. M. Diermanse, » » Appeldoorn;
K. Doornbos, » » Apeldoorn;	G. Elshove, » » 's-Gravenhage.
C. Goote, » » Kampen;	H. F. C. P. Graefe, » » Kampen;
G. Keizer, » » Heerenveen;	J. H. Koers, » » Utrun (Gron.);
B. J. Lambers, » » Hasselt (Overijssel);	C. Lindeboom, » » Schoonhoven;
D. Meijer, » » Kampen;	G. Prins, » » Middelstum;
A. S. Schaafsma, » » Grootegast (Gron.);	S. Veitman, » » Haarlemmer (Oostz.);
J. Vesseur, » » Kampen;	Jan Visser, » » Kampen;
J. C. C. Voigt, » » Kampen;	

Twee broeders worden afgewezen. Donderdag en Vrijdag werden gewijd aan de

behandeling van de gewone zaken, als de Financien, waartoe de Penningmeester Ds. J. Nederhoed Woensdag ter vergadering gekomen was, Het Kerkblad en De Basiss; terwijl ook een nieuwe concept-Regeling ten opzichte der Literarische en Theologische opleiding aan de Theol. School in behandeling werd genomen. De tijd schoot echter te kort, om deze gewichtige zaak af te handelen; zoodat de Cur. Verg. verdaagd moest worden tot D. V. Donderdag 19 Sept. 1895.

Na een hartelijk afscheidsword van den Praeses Ds. W. Doorn en een wederwoord van dankbetuiging voor Z.Ewa. leiding door den vicepraeses Ds. J. Bavinck, ging de vergadering Vrijdag omstreeks 'smiddags 4 ure heilwenscheid niten.

Achtvolgde de Heere al haar arbeid genadiglijk met zijnen onmisbaren zegen in het belang der kerken en harer Theologische School.

C. MULDER,

Secr. v. het Doc. Coll.

Kampen, 20 Juli 1895.

De ondergeteekenden zijn voornemens cerlang een buitenlandsche studiereis te doen, en verzoeken daarom beleefdelijk de gemeenten, voor hun terugkeer geen beroep op hen uit te brengen. Tot medio September kunnen zij, bij leven en welzijn, de gemeenten dienen.

G. KEIZER.

C. LINDEBOOM.

Kampen, 17 Juli.

Buitenland.

Frankrijk. Pogingen tot vereeniging der Protestantisme in Frankrijk.

De toestand van het Protestantisme in Frankrijk is allesbehalve rooskleurig. Vooral in de Gereformeerde Staatskerk gevoelt men zich zwak, en daarom is het niet te verwonderen, dat op de jongste centrale pastorale conferentie, te Parijs gehouden, de vraag gedaan werd, op welke wijze men de uitwendige eenheid der Protestantische kerken kon versterken en ook naar buiten kon openbaren. De Parijsche predikant A. Decoppet sloeg voor, alle vier à vijf jaar een congres van Franische Protestantische kerken te laten samenkomen, waarin zoowel predikanten als gemeentelieden moesten zitting hebben, dat zich bezig zou houden met het onderzoek naar kerkelijke, sociale en goddienselijke vraagstukken, en dat bij vraagstukken, die het inwendige leven der kerken betreffen, zijne stem niet verheffen zou bij wijze van bevel, maar bij wijze van raad.

Het denkbeeld, om een Protestantisch congres saam te roepen, is alleen nieuw wat den vorm betreft. Voor een vijftal jaren heeft men reeds voorgesteld, om een federatie van alle Protestantische kerken tot stand te brengen, maar dit voorstel is bijna door alle kerken verworpen. Er is niet aan te denken, een zekeren band aan alle kerken, die zich met den Protestantischen of Gereformeerden naam sieren, te slaan, zoolang niet enige overeenstemming in de voornaamste stukken der leer verkregen is.

Op de pastorale conferentie, te Parijs gehouden, hield de hoogleeraar H. Kruger een voordracht over multiculturisme en individualisme, waarin hij een kras afkeurend oordeel over landskerken uitsprak. Volgens ons is de tegenstelling multiculturisme en individualisme ten eenen male onauwvuldig gesteld. De Franische Gereformeerden, die het goede willen, stellen echter tegenover het denkbeeld van een nationale volkskerk dat van een kerk, waarvan al de individuen, één voor één, voor Christus gewonnen en tot God bekeerd zijn. Ook de begafte medededeerder van de *Revue Libre*, Luigi, blijkt van dit gevoelen te zijn. Van het verbond Gods schijnt men zich in het Protestantisch Frankrijk geen denkbeeld te kunnen vormen.

Meermalen is zoowel van moderne als van zoogenaamde orthodoxe zijde uitgesproken, dat het wenschelijk zijn zou, wanneer allen, die tot de Gereformeerde Staatskerk behooren, elkanter als broeders van hetzelfde huis konden beschouwen. Nu, dat dit wenschelijk is, wie kan het ontkennen! Maar dat men elkanter als broederhand wil reiken over de bestaande kloof, is een bedenkelijk verschijnsel, waarop wij reeds meermalen wezen. Er blijkt uit, dat de Franische orthodoxen, of althans yelen van hen zooder den vlag der rechtzinnigheid hebben gestreken, dat de liberalisten moeten uitroepen: Wat verhindert ons, om als broeders saam te leven? Daarom verwondert het ons niet, dat de vergadering van de zoogenaamde „delegation liberale“, waarin de onrechtzinnigen van Frankrijks Staatskerk hun vereenigingspunt vinden, aan de orthodoxe officiële Synode het voorstel deed, om ten opzichte van de „sconcell central“ en van de „Generale Synode“, met elkanter op vreedzame wijze te beraadslagen.

De „sconcell central“ is een staatslichaam, waardoor de overheid de zaken der kerk regelt. Wij houden het er voor, dat de Franische Protestantent al verbiid zouden zijn, wanneer de kerken de leden van dien raad konden benoemen.

Wat de Generale Synode aangaat, is het bekend, dat de liberalen of modernen bij de regering hebben weten uit te werken, dat de vergadering aan de Franische Staatskerk werd onthouden. In het jaar 1870 was een algemeene Synode gehouden, waarbij eenige leerbepalingen werden vastgesteld, die voor alle predikanten en leden zouden gelden. De moderneren vreesden, dat een volgende Synode nu die besluiten zou gaan uitvoeren en alle predikanten zou afzetten, die het met de formule van de Synode niet eens waren. Daarom wisten zij van de Franische regering te verkrijgen, dat het houden van verdere officiële algemeene Synoden werd verhindert.

De rechtzinnigen zijn er ten slotte toe gekomen, omdat hun eens officiële Synode werd geweigerd, een officiële synodale organisatie in het leven te roepen. De hoogleeraar Fédéraz gaf hiertoe den stoot. Toch bleef men reikhalzend nitiën naar een Generale Synode, wier besluiten ook kracht zouden hebben voor de overheid. Daarom kwam bij verwarde rechtzinnigen en liberalen het denkbeeld op, om een algemeene Synode aan de regering te vragen met beperkte bevoegdheid, (a) mandaat limite). Nu begrijpen wij dit zeer wel. De zoogenaamde Evangelischen of orthodoxen zijn door het volgen van de Ritischiaanse school en door het huidige van de moderne bijbelcritiek eigenlijk tot het liberale kamp overgelopen, vandaar dat zij evenzeer als de moderneren vreesen voor een Synode, die zich zou kunnen begeven tot het handhaven der leer.

Wij achten het niet onmogelijk, dat men nu de handen ineenslaat om een officiële Generale Synode te verkrijgen.

Tegenover de verzwakking van de Protestantische of Gereformeerde gemeenschappen, staat

helaas, de versterking, die de Roomsche kerk in de laatste jaren ontfing. De Roomschen hebben zeer juist ingezien, dat, wanneer zij de openbare leeken- of neutrale school aanvaardden, gelijk de Protestanten hebben gedaan, daarmee hun kerk schade zou lijden, vandaar dat zij zich voortdurend zware geldelijke offers getroosten, om hunne bijzondere scholen in stand te houden. Zoo betaalde men in de laatste 20 jaren in het bisdom Parijs alleen f 1,400,000 jaarlijks, om aan 76,000 kinderen bijzonder Roomsche onderwijs te laten geven. Door leden van geestelijke orden worden niet minder dan 2 miljoen kinderen onderwezen. Als men dan daarbij in aanmerking neemt, dat behalve de gewone geestelijkheid, er nog 1200 geestelijke vereenigingen van broeders of zusters zijn, die 30,000 leden tellen, dan kan men denken, welk een invloed de kerk van Rome uitoefent. In vele streken wordt het onderwijs, hoewel in naam neutraal, toch in Roomschen geest gegeven.

WINCKEL.

Door Kinderen.

DE GEVOLGEN VAN EEN OORVEEG.

III. (Slot.)

't Had er dus veel van alsof reeds nu een bloedige oorlog op handen was. De keizer wist uit de Nederlanden, waar veel Spaansche troepen lagen, een deel van deze te krijgen, die nu in den naam des Duitschen keizers een deel der erflanden bezetten. Natuurlijk wendden zich nu de keurvoeren van Brandenburg en de paltgraaf van Neuburg tot de vijanden van Spanje, en dit waren in de eerste plaats de Nederlanden en koning Hendrik IV van Frankrijk.

Onverwachts echter kwam er nog een keer in de zaken. De koning van Frankrijk werd verraderlijk te Parijs vermoord en zoo verviel de hulp van zijn kant. De oorlog kon dus niet dadelijk beginnen, en de keizer, die denklijk begreep, dat men hem nu toch niet veel kwaads kon doen, zag er thans ook van af met geweld zijn gezag te doen gelden. Evenwel gaf men noch de twee verbonden vorsten noch keizer Matthias hun aanspraken op.

De eersten begrepen echter zeer goed, dat er vroeg of laat toch weer gevaar dreigde, en dat de twist eigenlijk niet uit was. Wat nu te doen? Ten slotte kwamen zij overeen, dat het 't best zou wezen, als de paltgraaf van Neuburg trouwde met een dochter des keurvorsten van Brandenburg. Dan hadden die twee bondgenooten althans één belang en waren onafscheidelijk verbonden. Reeds waren ze oom en neef. Nu zouden zij ook schoonvader en schoonzoon worden.

De verlovung kwam tot stand en zou te Dusseldorp met groote feesten worden gevierd. Daar kwamen oom en neef en de bruid, en 't ging er bijzonder vroolijk toe. Maar de waarheid zou blijken van het woord der Schrift: De sterke drank is woelachtig; al wie daarin dwaalt zal niet wijs zijn.

Wat toch gebeurde? Na een heel vroolijke partij of liever een drinkgelag, kwam de aantaande schoonzoon, de paltgraaf, bij den keurvorst om over den bruidacht te spreken, dien de bruid met zou krijgen. Verhit door den wijn, deed de jonge graaf allerlei dwaaze voorstellen en eischte telkens meer. Ontzaglijke schatten moest de bruid meekrijgen, zou hij haar henen. Wat de oom ook zei, de halfbeschonken jonkman wilde niet toegeven. Eindelijk werd ook de oude keurvorst opgewonden; driftig sprong hij op, greep den neef bij de knag en gaf den aantastenden bruijgom een oorveeg, dat hij uitzelbleef.

Nu dat hielp, althans om den jongen brasser tot bezinning te brengen; hij was ontuchtard, maar — geweldig boos. Toornig liep hij weg, de feesten werden afgebroken en een paar dagen later wist men, dat ook van het voorgenoemde huwelijk niets meer komen zou.

Intusschen wilde paltgraaf Wolfgang toch getrouwd wezen. Ging het niet met zijn nichtje, dan met iemand anders. Zoo vroeg hij de hand van Magdalena, de zuster van hertog Maximiliaan van Beieren. Wel was deze dame Roomsche en Wolfgang Lutherisch, doch dat schijnt voor den vorst geen bezwaar te zijn geweest. Wellicht wilde hij zich ook door een schitterend huwelijk, 'twelk hem met Beiersche huis verbond, op de Brandenburgers enigszins wreken.

Doch wanneer iemand, die de zuivere waarheid kent, zich nauw en voor zijn leven verbindt met een die in de dwaling leeft en daarvoor strijdt, ondervindt hij vroeg of laat de kwade gevolgen. Dat bleek ook hier. Hertogin Magdalena was streng Roomsche, en het denkbeeld dat haar man tot de ketters, de Lutherischen, behoorde, kon zij niet verdragen. Zoo deed zij dan alle moeite om hem van zijn geloof af te brengen. En dat gelukte. Wolfgang ging over tot de Roomsche kerk.

Doch dit was nog niet genoeg. In het land waar hij over regeerde, was de Hervorming in dien tijd ingevoerd en telde er vele aanhangers. Dat kon hertogin Magdalena niet dulden. Met geweld, gelijk dat zoo dikwijls door de Roomsche macht is gedaan, moest nu ook in de Palts het Paandom weer worden ingevoerd. En graaf Wolfgang leende zich tot dit heilloos werk, hoevel verdriet zijn vrome protestantische moeder, Anna van Kleef, er ook over had.

Het Roomsche verbond of de Liga kreeg nu ook in den paltgraaf een krachten steun. Graaf Wolfgang deed tevens al zijn best om de hertogdommen, waarover men in omnin lag, met behulp van Spaansche troepen te vermeesteren. Dit verdreef natuurlijk den keurvorst van Brandenburg zeer, die nu in zijn neef en vroegeren bondgenoot een geduchten vijand had. Ook Johan Sigismund zocht nu bondgenooten. Wordt zijn tegenstander door de Roomschen geholpen tot wier kerk hij was overgegaan, de Brandenburg, begeert om de hulp van onze republiek te winnen, waar de Gereformeerde kerk de heerschevende was, werd nu zelf ook Gereformerd, waarover zijn Lutherische onderdanen niet weinig ontsteld en ontevreden waren. Gij begrijpt wel, vrienden, dat als iemand Gereformerd wordt om een land te winnen of Roomsche om zijne vrouw te behagen, dit al eigenlijk weinig beduidt. Het hart is er niet bij, 't gaat slechts om tijdelijk belang.

Onze vaderen besloten den keurvorst te helpen, gelijk hun vijanden, de Spanjoelen, graaf Wolfgang deden. En nu ging 't er op los. De Staatsche troepen vochten in het vreemde land tegen de Spaansche, maar het ongelukkige land moest het gelag betalen. Er ontstond schriklijke nood; het volk verarmde en er was alle kans, dat heel de schoone erfenis ten slotte zou vernield worden.

Dit sagen oom en neef eindelijk in, en zoo besloten zij dan wijselijk om liever vrede met elkaar te maken. Er werd een verdrag gesloten, waarbij het land tusschen de beide partijen werd verdeeld en meteen bepaald, dat alle vreemde

troepen zouden aftrekken. Dat was in 't jaar 1614. Maar al wordt een verdrag mooi op 't papier gesteld, daarmee is het nog niet uitgevoerd. Dit bleek ook nu. De Spaansche troepen vonden het niet onaangenaam zoo op kosten van anderen te leven, en recht Spaansche huis te houden. Zoo bleven zij dan in het hertogdom Julich. En daarop zeiden de Nederlanders: Zoolang de Spanjaarden niet uit Julich trekken, houden wij 't hertogdom Kleef bezet. Zoo bleven dan de vreemde troepen in 't land, speelden er den baas, en Wolfgang en zijn oom die hen hadden ingehaald konden het aankijken.

Vele jaren gingen op die wijs nog voorbij. Eindelijk was het land geheel verarmd, en stonden steden en dorpen nagenoeg ledig. Overal heerschte de grootste ellende. Toen eindelijk trokken de vreemde troepen af, en in hetzelfde Dusseldorp waar eens het huwelijk was afgesproken, kwamen nu oom en neef weer saam en deelden het land vooreed.

Zoo kreeg men dan eindelijk den lang gewenschten vrede. Doch al het kwaad dat over 't land gebracht was, was in jaren niet meer goed te maken. En lang, zeer lang hebben de inwoners en hun vorsten nog geleden onder, en gezocht over 'de gevolgen van een oorveeg."

HOOGENBEEK.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BERGHEIM: Boornbergum c. a. (Fr.) en Naarden, W. A. Deldker te Middelburg, cand. aan de theol. school. — Geestere-Gelselaar (cl. Zutphen), Nijega school. — Opeinde (cl. Drachten), C. J. Bos, cand. te Bado. — Haarswoude, N. H. Koest te Haarswoude. — Laar (Bentheim) (toez.), H. P. F. C. Graefe, cand. aan de theol. school te Kampen. — Vianen (Z.-H.), J. J. Westerbeek van Eerten B.J. te Kampen. — Breda, W. Kapteijn te Goes. — Berkel, G. P. Oberman, cand. aan de V. U. te Dordrecht. — Fijnaart, J. C. C. Voigt, cand. te Kampen. — Hengelo (O.), P. Zijlman te Rossum.

BERGHEIM: Willemsoord (bij Weststellingwerf), L. S. de Bruin Jr. te Utrecht. — Charlois, C. W. E. Ploos van Amstel te Zwolle B. — Heteren, C. A. Renier te Amsterdam. — Waddingsveen, J. Hartwigen te Harmelen.

Nederlandsche Hervormde Kerk. BERGHEIM: Weelde, F. de Boer, cand. — Franeker (vac. Grapen), W. Haverkamp te Bergen op Zoom. — Bladel (toez.), R. Klein te Hardegarijp. — Stolkwijk, A. J. van Deinsse te Ammerstol. — Achlum en Hittum, B. Zoete te Augustinusga. — Stolkwijk, A. E. van Deinsse B.S. te Ammerstol. — Tervelp (Opstand), R. Kijlstra te Korteweg (Fr.). — Stavoren (cl. Sneek), W. Meijering te Odelamer. — Ureterp (cl. Leeuwarden), F. de Boer, cand. te Leeuwarden. — Gorinchem (vac. De Lange), H. Vischer te Zegveld.

AANGENOMEN: Tiel, W. A. van der Scheer te Rouwerd (cl. Sneek).

BERGHEIM: Vuurke (cl. Amersfoort), J. W. H. Kalkman te Alphen aan den Rijn. — Melakerke c. a. (cl. Middelburg), G. E. Meloen te Kloetinge (cl. Goes). — Bladel, R. Klein te Hardegarijp. — Drunen, G. J. Bruiel de la Riviere C.J. te Uijtwijk en Waardhuizen. — Waarder c. a., D. Ozinga Mr. te Wijk. — Giesse-Oudkerk en Peursum, P. Bokma te Brunnisse. — Oud-Albiss, J. Bootsma te Zoetermeer en Zegwaard. — Wijnsterp (cl. Heerenveen), K. Lijfering te Noordwijk (vac. Marum).

Evang. Luth. Kerk. BERGHEIM: Groede (Zeeland), C. Th. Scharten te Tiel.

Advertentien.

Voor de talrijke blijken van deelneming, ondervonden bij het overlijden van onze Echgenote, Moeder, Behuwd- en Grootmoeder, Mevr. M. v. d. NAGEL — LIETSMOET, betuigen wij onze oprecht dank.

Uit aller naam,

A. v. d. NAGEL Sr.

Rotterdam, 25 Juli 1895.

P. VAN EIJK.

Firma JOHANNES KRAMER & Co., DAM 15-17, AMSTERDAM.

Kopen en verkoopen EFFEDTEN, diverse LOTEN en vreemde COUPONS, Wisselen Gouden Zilveren MUNTEN en vreemde Banknoten. Slijten PHOLOGATIE en BELEENINGEN. Nemen gelden a DEPOSITO 1/2 pCt onder de prolongatiekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

Vrije Universiteit.

Het zal ongeveer een jaar geleden zijn, dat ik te dezer zelfde plaats de mededeeling deed, dat mij ter oore was gekomen van een kerkeradsbehuil, waarbij uitgesproken was, dat de leden zich zouden hebben te onthouden van het bijdragen aan Vereenigingen of werkzaamheden, welke niet direct de gemeentelijke belangen betreffen. Dit besluit was niet voortgekomen uit vrede, maar was slechts een maatregel, genomen onder den drang der gedrukte gemeentelijke omstandigheden en slechts voorloopig voor één jaar, daar men zelf wel gevoelde, dat het op den duur geen geestelijke winste brengen kon. Ik ben zoo vrij geweest terstond daarover met alle bescheidenheid mijn leedwezen uit te spreken — niet om den broederen zwaarder lasten op de schouders te leggen, maar omdat ik zoo de overtuiging bij mij omdeeg, dat dit besluit toch niet voortkwam uit een gelooflijke werkzaamheid der ziel met de heerlijke beloften des Heeren, en met name die wonderlijke toezegging, welke wij lezen in 2 Corinth 9 va. 8, die altijd voor mij zulk een bijzondere aantrekkingskracht heeft, en waarin toch gesproken wordt van alle genoegzaamheid, om tot alle goed werk overvloedig te mogen zijn.

Gode zij dank is wel het besluit van den kerkerade gevallen, maar niet op die wijze in vervulling gekomen, dat de Vereeniging voor Hooger Onderwijs daardoor enige schade heeft geleden. Dank vooral de bemoeiingen van onze ijverige correspondent daar te plaatse, zijn de contributien evenals in vorige jaren geïncasseerd, en zelfs is uitdierzelfde gemeente door de vrij aanzienlijke verhooging hinner bijdragen van een twaalf broeders een grooter bedrag dan vroeger in de kas gevoeld; terwijl daarenboven zich nieuwe begunstigers in deze laatste dagen hebben aangemeld, te zamen tot een bedrag van f 30. En ik ben er zeker van, dat de kerk er geen schade door zal ondervinden.

Moge deze kleine mededeeling nog velen opwekken, om toch met meer ijver en bezieling werkzaam te worden in hetgeen de Heere ons op de hand heeft gezet. Het is opmerkelijk welke invloed er vaak kan uitgaan van een

L. G. WEISZ & C., Commissarissen in Effecten, Prinsengracht bij de Prinsenaan, No. 187. AMSTERDAM.

Steeds voorhanden:

ATTESTATIEN voor doopleden, per 100 70 Ct. bel. » » » » 100 70 » CLASSICALE CREDENTIE-BRIEVEN, per stuk 3 Ct, per 25 ex. 60 Ct, per 100 ex. f 2.—. KWARTO PSALMOEKEN voor kanzelgebruik, solide gebonden f 3.—.

ONDERTEKENINGENBOEKEN voor Bedienaren des Woords, gebonden in perkament en voorzien van zwaar Holl. papier, f 1.20.

PREEKBOEKEN van 20, 24 en 40 pag., in de prijzen van 3 1/2, 4 en 7 Ct. per stuk.

DOOP- en LIDMAATBOEKEN, zeer praktisch ingericht, in verschillende prijzen.

Buitengewone modellen worden spoedig uitgevoerd.

Groningen. JAN HAAN.

Brand-Watersnood.

Het mag als vrij algemeen bekend worden verondersteld, dat Genemuiden op den 8sten dezer weder door een belangrijken brand geteisterd werd. Daarbij zijn niet minder dan 18 woningen, 17 hooibergen en 5 hooilijsten en een groot der vlammen geworden en bovendien ongeveer een half miljoen kilogram best hooi. Ofschoon aan de daardoor ontstane schade bij eenigen door verzekering wordt tegemoet gekomen, is dit bij anders — en wel bij arbeiders — niet het geval, waarom deze of van alles of bijna van alles beroofd zijn.

Wate het nu bij deze ramp gebleven, dan zouden de meer gegoede ingezetenen gewis de behulpzame hand hebben geboden, doch op Vrijdag en Zaterdag den 1sten en 13den dezer werd het zeewater, door den toen heerscheden storm, zoodanig opgeweest, dat de onder deze gemeente gelegen buitenpolders al spoedig overstroomd werden, waardoor bijna alle ingezetenen aanzienlijke schade lijden, doch al weder het meest de arbeidersstand, daar deze door het wegstroomen zijner pasgelden bleef het uitsicht mist, in den aanstaanden winter ook maar eenigszins in zijn onderhoud te voorzien. De schade aan groenland en bieren geleden, belooft eindelijk duizenden guldens.

In dezen traurigen stand van zaken komt het ondergeteekenden voor, dat een beroep moet gedaan worden op de openbare liefdadigheid. Zij hebben zich daartoe tot een commissie geconstitueerd.

Bewogen met het lot der ongelukkigen, die in de laatste dagen zoo zwaar beproefd werden, doen zij bij deze met vrijmoedigheid een beroep op de liefde en het medeliden hunner gewest- en landgenooten. Met aandrang vragen zij: Oeh! verbiidt hen door de bevoezing uwer gaven, opdat zij in staat gesteld mogen worden eenigszins in den nood te kunnen voorzien.

Ieder hinner verklaart zich gaarne bereid, elke gave voor het beoogde doel in ontvangst te nemen en naar behoeven te verantwoorden.

H. J. HULST, Burgemeester. R. GROOTHUIS, Wethouders. K. K. BAKKER, Wethouders.

J. J. C. VAN TOORENBURG, Predikant bij de Ned. Herv. gemeente. C. VAN DER VEGTE, Diakenen bij die K. VAN DALESSEN, gemeente.

L. KUIPER, Predik. bij de Gerel. gemeente. J. KNOL Hz., Diakenen bij die gemeente. R. VAN REES, Diakenen bij die gemeente.

Genemuiden, 15 Juli 1895.

Dit blad bijdragen tot dit blad betr aan den UH inzendingen kunnen voor

„Het fond

Jezus spre Een mach mende, dat kon, dat nu en dat onde uitspraken h sproken, en zóó worden, het meer va hem.

Dit geldt e huis op de eandgrond. Jammer al beedspraak, bergen zijn, veelzins tele Immers e voor hetzelfde zich dat „h stellen, als hoog op ee En daartee „huis op d de „vlakte, i of bergen va grond.

Voor ons, weinig froos is er nergens niet één enk Merkt me niets van, de men, ene w ze veelere d timmerde d mend verdur van uitdruk beeldspraak wijze verwa

Maar kon en zie, hoe het woord v In zulk e twaalf huize bergtop, ma gen in, op gebouwd.

Nu is de die huizen v als bij ons, en om die gewassen, b weggaan.

Maar, en laag in zulk ondiep, en voert er in grond.

Welnu, onder den b is de steene Twee zul wen, maar

De één z tot hij n blootgelegd, bodem het f Maar de

In het b koning van den troon i godgeleerden bij den nie waarin de i niet meer s deningen d de Roomsche dreigde ten had voor d om de keti spot mee d een oproer, in de groo sten in het booschen e dezer klach (te Londen de vrienden die toenten

ELECTRISCHE DRUKKERIJ. Voorheen J. J. ARND en ZONEN.